

Uuden sarjan esittely

Tänään aloitamme tämän palstan 3,5-vuotisen historian pisimmän teemasarjan, joka tulee jatkumaan vuoden 2017 puolelle asti. Tulemme käsittelemään tässä sarjassa ristikoissa esiintyviä sanoja aihepiireittäin tyyliin Vuoristot ristikoissa tai Ulkomaiset poliitikot ristikoissa.

Suomen kieli on erityisen sopiva kuvaristikkojen laatimiseen. Tarkoitin tällä ensinnäkin pitkiä vokaaleja sekä diftongeja eli kahden samaan tavuun kuuluvan erilaisen vokaalin yhtymää (ai, ei, oi, ui, yi, äi, öi, au, eu, iu, ou, äy, öy, iy, ey, ie, uo ja yö). Toiseksi tarkoitan geminaattoja eli kaksoiskonsonantteja, jotka tavuraja jakaa kahtia. Useimmat kerakkeemme esiintyvät myös geminaattoina.

Ristikkosanojen yleisyyteen vaikuttaa ratkaisevasti kieleemme kirjainten esiintymistiheys. Yleiskielemme yleisin kirjain on a. Seuraavaksi yleisimmät kirjaimet ovat i, t, n, e, s ja l. Jos katsot viimeksi ratkomasi ristikon sanoja ja niiden kirjaimia, havaitset todennäköisesti juuri näiden kirjainten hallitsevan sitä. Nykyisin kan-

saalliseen kirjaimistoomme kuuluvat myös š eli hattu-s ja ž eli hattu-z.

Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että mää-
rätty sanat ja kirjaimet valikoituvat risti-
koihin? Reunasanoissa em. yleisimmät
kirjaimet jylläävät, vaikka niissä voi käyt-
tää vaikeimpiakin kirjaimia. Esimerkiksi
oikeaan alakulmaan laatija voi sijoittaa
minkä tahansa kirjaimen. Myös ratkai-
sulauseet vaikuttavat helposti koko risti-
kon sanastoon. Jos laatija käyttää niissä
paljon ääkkösiä, se heijastuu useimmiten
muidenkin sanojen kirjainkoostumuksiin.

Silloin tällöin tapaa kuvaristikon, jossa vo-
kaaleista esiintyy pelkästään etuvokaalei-
ta (i, e, ä, y ja ö), pelkästään takavokaalei-
ta (a, o, ä ja u) tai pelkästään ääkkösiä.
Tällöin laatija on asettanut riman pal-
jon tavallista korkeammalle. On näkynyt
myös kuvaristikoita, joihin laatija on saa-
nut mukaan kieleemme kaikki kirjaimet.

Ensi lauantaina Antti Skyttä kirjoittaa
suosituimmista ristikkosanoista.

Pekka Harne
pekka.harne@ristikkoakatemia.fi

Lähetätkää ristikkoiheisiä kysymyksiä ja
mielipiteitä osoitteeseen
kysymys@ristikkoakatemia.fi

Ristikkoakatemia Facebookissa:
www.facebook.com/groups/
ristikkoakatemia/